

Joan Marí Cardona les fidelitats

Joan F. López Casasnovas

Professor d'Ensenyament Secundari a Ciutadella de Menorca

No vaig veure la premsa d'Eivissa, que segur que en devia parlar a bastament, però la de Mallorca només incloïa a les pàgines d'Eivissa i Formentera una referència necrològica amb fotografia del personatge traspasat i breu nota biogràfica. Però, que jo sàpiga, ni la seva esquela (va morir dia 18 de gener de 2002) ni cap notícia del decés no han sortit als mitjans de comunicació menorquins. Tampoc no hem pogut llegir a les pàgines dels rotatius balears més que comptades glosses a la vida i la tasca d'aquest savi eivissenc. Tan lluny estam una illa de l'altra; tanta frontera real hi ha encara entre aquestes illes Balears, país inexistent! -Marí Cardona, Joan...? -No, no surt tampoc a la Gran Enciclopèdia Catalana. Per aquest llinatge hi trobareu altres eivissencs: Marí Muñoz, Antoni (poeta), Marí Mayans, Isidor (lingüista), Marí Calbet, Antoni (ex president del Consell)...; però el nom de l'historiador pitiús, jo no l'hi he sabut trobar. I, tanmateix, sense minusvalorar els altres noms esmentats, Joan Marí Cardona té un falcat de mèrits per figurar entre els intel·lectuals d'aquestes illes. A la G.E.C., quan publiquin el sisè volum suplementari, potser la hi posaran, la nova entrada "Marí Cardona". Però el cas és que, en una situació de normalitat cultural, la personalitat de don Joan no hauria d'haver passat desapercebuda d'aquesta manera.

I ara, on són les plomes alades dels intel·lectuals "balears"? O és que desconeixien l'obra del mestre? Que, tal volta, per ser d'illa menor i no freqüentar el corralet palmès, potser no era susceptible de filies i fòbies? Vull pensar que alguns silencis no són recercats: Joan Marí ha estat un home humil, un savi autèntic, que ha mantingut el compromís amb la realitat pitiüsa (la tasca social a Càritas, la seva dedicació a l'Institut

d'Estudis Eivissencs...) i la identitat catalana de l'illa. "*Sota la bandera catalana i a l'ombra de Santa Maria, s'anà eixamplant tota la nostra vida. Era l'evolució natural d'un poble constituït bàsicament per catalans -arribats de Catalunya, de Mallorca o de València-, que abans de deixar la primera infantesa arribaren a la majoria d'edat...*" així introdueix J.M.C. el seu estudi històric sobre Santa Maria d'Eivissa (1985). Al servei de la veritat històrica. Que és, tal volta, això que alguns no li accepten?

Sort en té la nostra nació de personatges com aquest modest capellà! Personalment, lament que no l'hagués pogut conèixer sinó tard i poc. De fet, ens vam conèixer a Palma amb motiu dels *Premis 31 de desembre* de l'OCB el novembre del 2000. Vam fer part del mateix jurat dels premis i em va cridar l'atenció la seva prudència i qualitat humana: parlà poc però raonadament. A l'hora de sopar, ens va exposar amb realisme la situació de la cultura eivissenca i la preocupació que li produïen els reptes amb què encarava el futur. Quan unes setmanes més tard va venir a Menorca, amb un grup d'eivissencs, només ens vam poder veure una estoneta. Greu me'n sap, d'aquestes balears anomalies.

A mi, com a menorquí que fa anys vaig estudiar la vida i l'obra de *Mn. Josep Salord Farnés* (Ciutadella, 1911 - 1970), em sembla que, salvant la llunyania cronològica, ambdós capellans, catòlics i catalanistes, tenien molts trets comuns: l'estudi de la llengua i de la història locals, sempre amb la visió clara de la unitat de la nació catalana (aquests Països Catalans, que per a molts dels nostres polítics vergonyants són considerats "políticament incorrectes"); la voluntat didàctica de formar deixebles, també d'arribar a molta gent i utilitzar, per a açò,

les plataformes de què hom disposava, que no eren gaires -tot sigui dit-: cursets, articles de premsa, participació en societats culturals, etc. Ambdós tenien la humilitat pròpia del savi i la generosa dedicació *Ad Maiorem Dei et Patriae Gloriam*. I no és debades açò d'afegir el nom de *Pàtria* al nom de *Déu* com a fites a les quals referenciar la glòria que procuraren els esforços humans d'ambdós clergues: el Déu de la fe en la transcendència de la vida humana i la pàtria com a concreció de fets i d'ideals col·lectius. Durant la segona meitat dels anys 60 lluitaren perquè la llengua catalana fos present en la litúrgia de l'església catòlica, quan després del concili Vaticà II es van poder introduir les "llengües vernacles" i les jerarquies eclesiàstiques volien fer entenent que es tractava de substituir el llatí pel castellà. Calgué que capellans com ells aclarissin als altres allò tan clar, però tan emmetzinat pel prejudici i l'autoodi, i és que Déu no parla llatí ni castellà (no només, almanco), que en sa infinita saviesa Ell admet el català entre les llengües de les seves criatures, malgrat que el Papa de Roma, encara no l'hagi volgut fer servir *urbi et orbi*, ni que sigui per saludar l'any nou, quan ho fa en no sé quantes llengües. Ambdós van saber treballar a la recerca de la veritat a desgrat dels temps difícils.

El Govern de les Illes Balears va atorgar a Joan Marí Cardona la Medalla d'Or de la Comunitat Autònoma; ara ja no n'hi ha prou amb aquell reconeixement social! Aquesta terra nostra, sovint tan desagradada i injusta, aquest país nostre encara a mig (?) fer, té un deure inexcusable amb Joan Marí Cardona, i amb les personalitats silencioses i per temps silenciades. Aquest deure és que no hem de deixar-les caure en l'oblit; és a dir, per un mínim sentit de lleialtat envers la seva obra aquesta s'ha de divulgar, donar a conèixer. Entre altres coses, per fer possible que quan la mort els esdevingué i, en mots del poeta *W.H. Auden*, "*el corrent dels seus sentiments va fallar*", aquest corrent continuï viu transformat en els sentiments dels seus admiradors.

Amb motiu de l'any Verdaguer, *Toni Strubell* acabava un article al diari AVUI (*Víctor Hugo, Verdaguer i els Bustamantes*, 1/3/02) amb aquestes paraules: - "*Al nostre país,*

Mesurant una olivera centenària de Sant Mateu d'Albarca amb els membres de la colla del Canonge. 1989

Foto: Jaume Oliver

per fer possible que la cultura local triomfi, per tal que els personatges que han valgut la pena brillin al firmament de l'imaginari col·lectiu, ens cal un profund canvi d'actituds i plantejaments. Cal un salt qualitatiu important que ha d'arrencar d'un canvi de mentalitat, d'una presa de consciència sobre l'escenari mediàtic i globalitzat en què ens trobem, i d'un esforç de projecció molt més important i imaginatiu. Dubto que això sigui possible si primer no canvia el concepte elitista, però provincià, que tenen de la cultura els que manen". Alerta, entenc per "els que manen en la cultura" no només, ni tan sols principalment, els polítics: els dictats culturals sovint s'emeten lluny del despatx de les conselleries, i compartesc l'opinió del professor *Joan Boades*: no podem ser noucentistes l'any 2002!

Recentment vaig esser a Eivissa, participant en l'Any Alcover i convidat per l'Institut d'Estudis Eivissencs. Vaig parlar del futur de la llengua catalana. Quan *Marià Serra*, director de l'I.E.E., resumí el sentit de la meua xerrada, proposà a tots els assistents "esperança i feina". En vaig prendre nota i vaig pensar que aquest degué ser el guiatge de Joan Marí i Cardona.